

menedzhment v zadachakh ta prykladakh [International finance and financial management in problems and examples]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].

4. Havrylko, P. P., Kolodychuk, A. V., Hushtan, T. V., Kahanets–Havrylko, L. P., Yarema, T. V., & Brenzovych, O. I. (2025). Mizhnarodnyy investytsiynyy menedzhment [International investment management]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].

5. Kolodychuk, A. V. (2015). Innovatsiynyy rozvytok promyslovosti: zavdannya upravlinnya pry vrakhuvanni umov nedoskonaloyi konkurentsii [Innovative development of industry: the tasks of management taking into account the conditions of imperfect competition]. Lviv: League Press. [in Ukrainian].

6. Kolodychuk, A. V., Hushtan, T. V., Molnar, O. S., Vasylykha, N. V., & Chobal, L. Yu. (2021). Mizhnarodni perevezennya v mizhnarodniy ekonomitsi [International transportation in the international economy]: Textbook. Lviv: ATB Publishing [in Ukrainian].

7. Poltorak, V. A. (2003). Marketynhovi doslidzhennya [Marketing research]: Tutorial. Kyiv: Center for Educational Literature. [in Ukrainian].

8. Prymak, T. O. (2009). Marketynhova polityka komunikatsiy [Marketing policy of communications]: Tutorial. Kyiv: Atika, Elga–N. [in Ukrainian].

9. Sopilnyk, L. I., & Kolodychuk, A. V. (2009). Teoretichni aspekty upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstv [Theoretical aspects of enterprise competitiveness management]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (8) (pp. 183–187). [in Ukrainian].

Дані про авторів

Каганець–Гаврилко Леся Петрівна,

доктор філософії, викладач кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі Ужгородського торговельно–

но–економічного інституту Державного торговельно–економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Талала Стефан Юрійович,

старший викладач кафедри технології і організації ресторанного господарства Ужгородського торговельно–економічного інституту Державного торговельно–економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Нетребський Олександр Андрійович

д. т. н., професор кафедри технології і організації ресторанного господарства Ужгородського торговельно–економічного інституту Державного торговельно–економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Lesya Kahanets–Havrylko,

Ph.D., Lecturer at the Department of Management, Entrepreneurship and Trade of the Uzhhorod Trade and Economic Institute of the State Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Stefan Talapa,

Senior Lecturer at the Department of Technology and Organization of the Restaurant Industry of the Uzhhorod Trade and Economic Institute of the State Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Alexander Netrebskyi,

Dr.Sci. of Technical Sciences, Professor at the Department of Technology and Organization of the Restaurant Industry of the Uzhhorod Trade and Economic Institute of the State Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16409072>

KOTAP I. B.

Аналіз діяльності підприємств будівельної сфери в Україні, визначення проблем та значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки

Предметом дослідження є теоретико–методологічні аспекти діяльності підприємств будівельної сфери.

Метою дослідження є проведення аналізу діяльності підприємств будівельної сфери в Україні, характеристики їх потенціалу, визначення ключових проблем та окреслення значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано сукупність наукових методів і підходів, у тому

числі системний, логічний, індукції, дедукції, метод порівнянь та наочного зображення, графічний, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. У статті визначено ключові проблеми діяльності підприємств будівельної сфери та окреслено значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки.

Галузь застосування результатів. Сфера розвитку бізнес структур галузі будівництва та в системі вищої освіти в мінливих умовах сьогодення.

Висновки. Основні підсумки дослідження та його методологічні результати можна звести до формулювання: на основі проведеного дослідження теоретико–методологічних аспектів діяльності підприємств будівельної сфери, їх аналізу та характеристики потенціалу, визначено ключові проблеми та окреслено значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки.

Ключові слова: аналіз, діяльність, підприємства будівельної сфери, розвиток, потенціал, ключові проблеми, значення, умови, трансформація вітчизняної економіки, будівельний бізнес.

IHOR KOTAR

Analysis of the activities of construction enterprises in Ukraine, definition of problems and the importance of construction business development in the conditions of transformation of the domestic economy

The subject of the study is the theoretical and methodological aspects of the activities of construction enterprises.

The purpose of the study is to analyze the activities of construction enterprises in Ukraine, characterize their potential, identify key problems, and outline the importance of the development of the construction business in the context of the transformation of the domestic economy.

Research methods. The research used a set of scientific methods and approaches, including systematic, logical, induction, deduction, the method of comparisons and visual representation, graphic, which made it possible to ensure the conceptual unity of the research.

Work results. The article identifies key problems in the activities of construction enterprises and outlines the importance of the development of the construction business in the context of the transformation of the domestic economy.

Field of application of results. The sphere of development of business structures in the construction industry and in the higher education system in today's changing conditions.

Conclusions. The main conclusions of the study and its methodological results can be summarized as follows: based on the conducted study of theoretical and methodological aspects of the activities of enterprises in the construction sector, their analysis and characteristics of potential, key problems were identified and the importance of the development of the construction business in the context of the transformation of the domestic economy was outlined.

Keywords: analysis, activity, construction enterprises, development, potential, key problems, significance, conditions, transformation of the domestic economy, construction business.

Постановка проблеми. Будівельний бізнес України є одним з ключових бюджетонаповнюючих секторів і має стратегічне значення для економічного зростання та розвитку соціальної інфраструктури. Він є критично важливим для функціонування інших галузей національної економіки. Наразі ситуація в будівництві залиша-

ється нестабільною, що призводить до коливань у результатах діяльності компаній [1]. Стан і динаміка розвитку будівництва залежать від широкого спектра суміжних галузей, тому виникає потреба у формуванні сприятливого середовища для його сталого розвитку. При цьому надзвичайно важливо, щоб нові об'єкти зводилися з

використанням сучасних технологій і відповідали найвищим стандартам якості.

На початковому етапі відбудови серед головних завдань вирізняються оцінювання завдань збитків, виявлення першочергових потреб і формулювання чіткого плану дій. На державному рівні це передбачає запуск комплексних програм відновлення, а також налагодження систем моніторингу та контролю, включаючи чітке розмежування обов'язків між урядом і промисловими структурами. Не менш актуальними є питання ідентифікації потенційних джерел фінансування, а також швидке прийняття необхідних змін до законодавчої та нормативної бази. У свою чергу, на місцевому рівні основними кроками є затвердження генеральних планів розвитку населених пунктів та відповідної документації [2].

За умов сучасних економічних викликів і зростання конкуренції особливої актуальності набуває тема сталого розвитку будівельного бізнесу. Галузь відіграє важливу роль у формуванні валового внутрішнього продукту та забезпеченні загального економічного прогресу. Проте динамічне оновлення ринку, впровадження новітніх технологій і підвищення вимог до екологічної безпеки змушують компанії шукати інноваційні підходи до стратегічного управління та підвищення ефективності своєї діяльності [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти стратегічного управління будівельними підприємствами стали предметом досліджень численних науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних. Зокрема, проблеми стратегічного планування розвитку галузі вивчали В.М. Андрієнко, А.В. Череп, І.В. Поповиченко. Питання конкурентоспроможності підприємств розглядали у своїх працях О.М. Тищенко, В.І. Торкатюк, Л.С. Шевченко. Особливу увагу екологічним аспектам сталого розвитку будівництва приділили К.А. Мамонов, О.В. Димченко, В.І. Аніщенко. Незважаючи на значний внесок цих досліджень, питанням окреслення значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки, які б враховували сучасні виклики, потребують подальшого вивчення.

Основною **метою статті** є проведення аналізу діяльності підприємств будівельної сфери в Україні, характеристики їх потенціалу, визначення ключових проблем та окреслення значення розвитку будівельного бізнесу в умовах трансформації вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасних реалій та глибоких економічних трансформацій, на тлі структурних змін в українській економіці та зростання екологічних ризиків, питання сталого розвитку набуває виняткового значення для будівельного сектору. Ця галузь є одним із ключових драйверів національної економіки: вона забезпечує оновлення основних засобів, сприяє зайнятості населення й стимулює розвиток суміжних індустрій. Однак через високу ресурсомісткість та суттєвий вплив на навколишнє середовище будівельна діяльність потребує інтеграції принципів сталого розвитку в систему управління підприємствами галузі [3].

Процеси економічної трансформації в Україні обумовлені передусім впливом зовнішньоекономічних чинників та актуальними потребами внутрішнього розвитку. Вони включають адаптацію до глобальних ринкових змін, впровадження технологічних інновацій, а також перехід до більш стійкої, екологічно орієнтованої та конкурентоспроможної економічної моделі. В такій динамічній і складній ситуації розвиток будівельної сфери набуває особливої ваги як один із рушіїв економічного зростання.

Будівництво виступає стратегічно важливим сектором для української економіки, особливо з урахуванням необхідності відновлення зруйнованої інфраструктури та житлового фонду, які зазнали значних пошкоджень унаслідок воєнних дій. Перш за все в процесі дослідження проведено аналіз сучасного стану будівельних підприємств, динаміки їхньої діяльності протягом 2022–2024 років, а також характеристики потенціалу галузі з урахуванням технологічного прогресу та інвестиційних можливостей.

Як доводять дані наступного рисунка і таблиці, обсяг будівельних робіт в Україні в 2023 році порівняно із 2022 роком збільшився на 23,1 млрд грн., або на 77,0%. Якщо порівняти житлове будівництво, то збільшення його обсягів відбулося в 2023 році на 3,9 млрд грн. Більше як в два рази зросли обсяги будівельних робіт в сфері нежитлового будівництва (2,28 раза) та на 61,0% в сфері інженерного будівництва. Про те, що обсяги будівельних робіт і надалі зростають, свідчать дані за перший квартал 2024 року, які є більшими чим в 2022 році як по житловому будівництву, так і по нежитловому будівництву.

Будівельна сфера України зазнала суттєвих трансформацій унаслідок воєнних подій. Як свід-

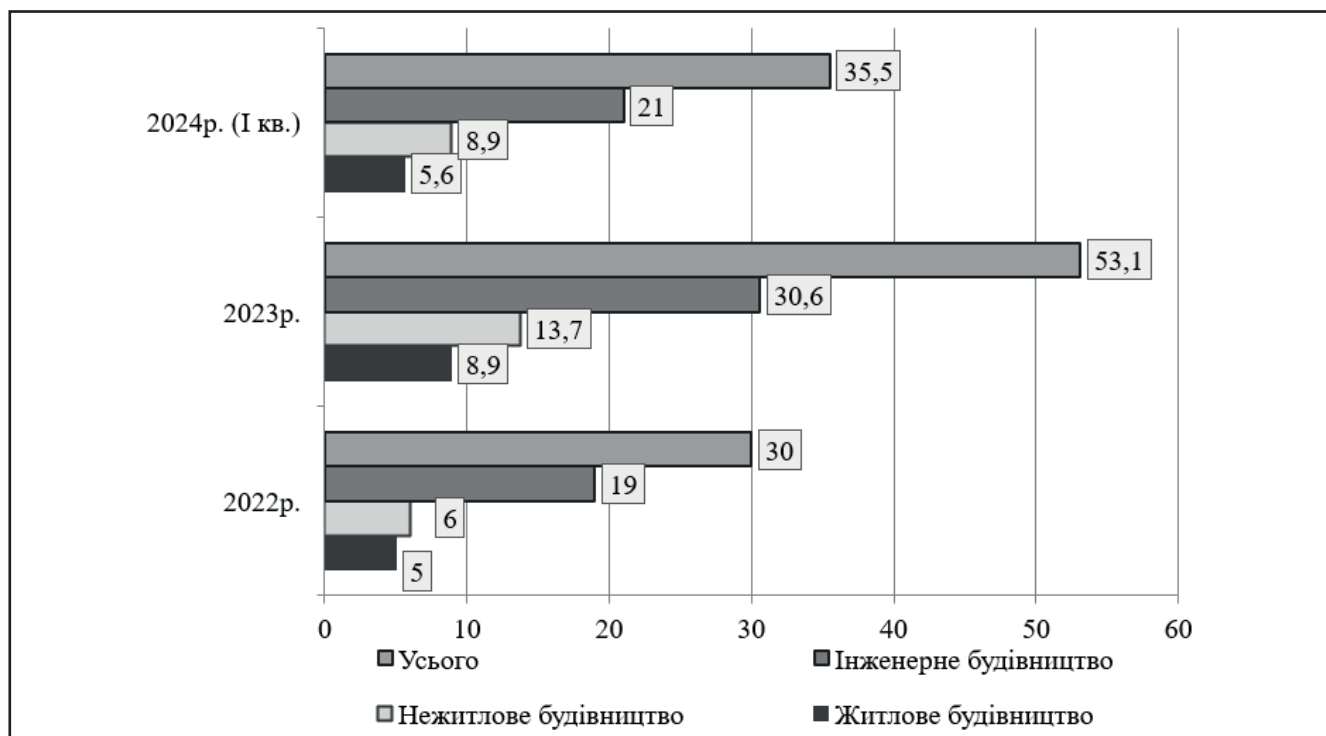


Рисунок 1. Динаміка обсягів будівельних робіт в Україні за 2022–2024 роки, млрд. грн.*

*Побудовано на основі даних [4].

чить проведений аналіз, у 2022 році зафіксовано різке скорочення обсягів будівельних робіт. Водночас вже у 2023 році галузь продемонструвала перші ознаки стабілізації та поступового відновлення. За підсумками першого кварталу 2024 року зберігається позитивна динаміка зростання обсягів будівництва (табл. 1), що вказує на здатність компаній адаптуватися до нових реалій і свідчить про поступове відновлення будівельного ринку [5].

Будівельна діяльність в Україні структурно поділяється на три ключові сегменти: житлове, нежитлове та інженерне будівництво. Сектор житлового будівництва нині орієнтований перш за все в постраждалих від війни регіонах. Зростання обсягів у нежитловому сегменті обумовлено зростаючим попитом на об'єкти комерційної нерухомості – склади, торгові центри, офісні приміщення. Найвищі темпи розвитку демонструє інженерне бу-

дівництво, яке охоплює спорудження транспортної інфраструктури, мостів, ліній електропередач та інших критично важливих об'єктів [6].

Структура обсягів виконаних будівельних робіт в Україні за сегментами будівництва у 2023 році була наступною: найбільшу питому вагу займало інженерне будівництво – 57,6%, на другому місці по питомій вазі було нежитлове будівництво – 25,7%, і на третьому місці було житлове будівництво, відповідно питома вага у структурі обсягів виконаних будівельних робіт становила 16,7% (рис. 2).

В оцінку ефективності підприємств будівельної галузі включено такі показники як аналіз продуктивності праці, рентабельності, фінансової стабільності, інвестиційної привабливості (табл. 2).

Аналіз даних таблиці 2 в динаміці за досліджуваний період доводить, що продуктивність праці (виробництво валової продукції на одного середньо-

Таблиця 1. Обсяги виконаних будівельних робіт в Україні у 2022–2024 роках, млрд. грн.*

Роки	Усього виконаних будівельних робіт	В тому числі		
		Житлове будівництво	Нежитлове будівництво	Інженерне будівництво
2022	30,0	5,0	6,0	19,0
2023	53,1	8,9	13,7	30,6
2024 (I кв.)	35,5	5,6	8,9	21,0
2023р. +; – до 2022р.	+23,1	+3,9	+7,7	+11,6

*Побудовано на основі даних [4].

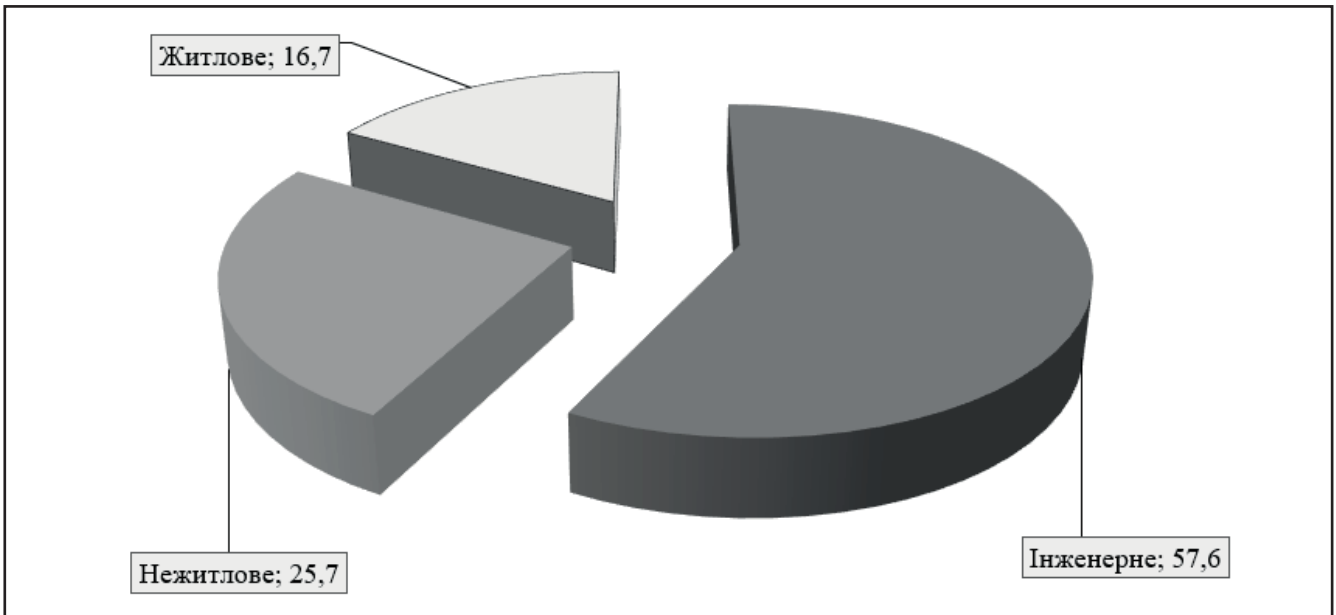


Рисунок 2. Структура обсягів виконаних будівельних робіт в Україні за сегментами будівництва у 2023 році, %*

* Побудовано на основі даних [4].

Таблиця 2. Ключові фінансові показники будівельних підприємств (усереднено) в Україні за 2022–2024рр. (2024р. 1 кв.)*

Показники	2022р.	2023р.	2024р. (1 кв)
Продуктивність праці (виробництво валової продукції на одного середньорічного працівника), тис. грн/працівника	720.0	950.0	1040.0
Рентабельність, %	2.5	5.6	6.8
Коефіцієнт платоспроможності	0.88	1.03	1.15

* Побудовано на основі даних [4].

річного працівника) в будівельних підприємствах в динаміці збільшується, рентабельність зростає, коефіцієнт платоспроможності покращується.

Потенціал будівельного сектору України формується під впливом доступних ресурсів, кадрового потенціалу, рівня інновацій, підтримки з боку держави та попиту на ринку. Зростаюча потреба у відновленні інфраструктурних об'єктів створює широкі можливості для розширення присутності як вітчизняних, так і зарубіжних компаній. Значну роль у реалізації потенціалу галузі відіграють розвиток державно–приватного партнерства та оптимізація дозвільних процедур.

У найближчій перспективі очікується активізація будівельних робіт у всіх регіонах країни. Основними пріоритетами залишаються спорудження житла, об'єктів соціального призначення та інженерних споруд критичної інфраструктури. До чинників зростання належать також залучення іноземного капіталу та реалізація проектів відбудови, які фінансують міжнародні донори.

Одним із вирішальних факторів впливу на розвиток галузі є регуляторна політика держави. У післявоєнний період уряд стимулює будівельну діяльність через субсидії, грантову підтримку, податкові пільги та пільгові кредити. Наприклад, реалізація ініціативи «Велике відновлення» сприяє залученню українських і закордонних компаній до реалізації великих інфраструктурних проектів.

Бюджетні кошти спрямовуються передусім на будівництво соціально значущих об'єктів – шкіл, лікарень, дитячих садків, укриттів, житла для внутрішньо переміщених осіб. Також велике значення має цифрова трансформація дозвільної системи – автоматизація процесів реєстрації прав, видачі будівельної документації, погодження проектів, що дозволяє суттєво прискорити реалізацію об'єктів.

У кризових умовах дедалі більшої ваги набувають ефективне управління ресурсами, впровадження новітніх технологій і цифровізація будівельних процесів. Серед інноваційних рішень

варто виокремити активне впровадження BIM-технологій (інформаційного моделювання будівель), які дають змогу зменшити витрати, оптимізувати строки реалізації та підвищити точність інженерних розрахунків [7].

Зростає впровадження «зелених» рішень: енергоощадних матеріалів, модульного будівництва, 3D-друку елементів конструкцій. Все більша кількість забудовників дотримується міжнародних екологічних стандартів (наприклад, сертифікацій LEED і BREEAM). У великих містах реалізуються проекти, які передбачають використання сонячних батарей, систем вентиляції з рекуперацією, дощових резервуарів тощо.

Військові дії в Україні спричинили серйозні логістичні труднощі, що вплинуло на темпи будівництва. Значна частина постачальників втратила логістичні хаби або виробничі об'єкти. Через пошкодження транспортної інфраструктури (доріг, мостів, залізниць) строки постачання будівельних матеріалів збільшилися.

Водночас галузь демонструє адаптивність. Відновлюються ланцюги постачання, активізується співпраця з постачальниками з країн ЄС, зростає частка матеріалів вітчизняного виробництва. На це впливає також подорожчання імпортової продукції через курсові коливання.

Однією з найгостріших проблем залишається нестача кваліфікованих працівників. Значна частина кадрів виїхала за кордон, а молодь не завжди орієнтована на фізично складну працю. Це актуалізує питання розвитку профтехосвіти, створення стимулів для повернення спеціалістів і впровадження системи заохочень.

Провідні компанії інвестують у підготовку персоналу, створюють корпоративні освітні програми, організовують стажування, співпрацюють з освітніми установами. Зростає попит на фахівців із проектування, кошторисників, спеціалістів з цифрових рішень, а також монтажників сучасних інженерних систем.

Будівельна індустрія виконує функцію мультиплікатора для суміжних сфер = від виробництва матеріалів до фінансового сектору. Кожна вкладена інвестиція стимулює створення нових робочих місць, активізує внутрішній попит і забезпечує інфраструктурну основу для майбутнього зростання економіки.

З урахуванням нинішніх тенденцій та очікуваного обсягу інвестицій у 2025 році передба-

чається подальше зростання галузі. Відбудова України значною мірою спиратиметься саме на будівельний сектор. Прогнозується, що упродовж наступних 5 років частка галузі у ВВП зросте з 3,5% до 6–7%. Пріоритетними залишаються: реконструкція інфраструктури, житло для ВПО та поширення енергоефективних технологій. Це створює нові можливості для компаній, готових інвестувати у виробництво, інженерні рішення та управління масштабними проектами [8].

Висновки

Аналіз засвідчив, що будівельна галузь України демонструє позитивні тенденції розвитку навіть в умовах надзвичайно складного соціально-економічного середовища. Попри наявні труднощі, останніми роками спостерігається зростання обсягів будівельних робіт, активізація інвестування та поступове впровадження технологічних новацій. Найбільш динамічно розвивається інженерний сегмент, що зумовлено нагальною потребою у відновленні критичної інфраструктури. Поступове підвищення ефективності підприємств забезпечується завдяки технічному оновленню, впровадженню інновацій і державній підтримці. Галузь зберігає значний потенціал, а її розвиток має сприятливі перспективи, особливо в контексті активної співпраці з міжнародними партнерами.

Водночас на шляху до сталого розвитку залишаються серйозні бар'єри: економічна нестабільність, нестача фінансування, зношеність виробничих фондів і висока вартість залучення кредитних ресурсів. Одним із визначальних чинників успішності галузі є системний розвиток людського капіталу. Інноваційне оновлення будівельного бізнесу передбачає інтеграцію сучасних технологій, використання новітніх будівельних матеріалів, а також модернізацію методів організації робіт. Особливу роль відіграє цифрова трансформація, зокрема впровадження BIM-технологій, які дозволяють істотно підвищити точність проектування, пришвидшити будівництво та забезпечити ефективне управління об'єктами. Оцифрування процесів сприяє раціональному використанню ресурсів і скороченню витрат.

У подальших дослідженнях доцільно зосередитися на удосконаленні інструментів державного стимулювання будівельного бізнесу, а також на формуванні більш привабливого інвестиційного середовища для вітчизняних і зарубіжних компаній.

Список використаних джерел:

1. Сєрьогіна Н.В., Вішня Я.С. Вплив рівня інвестування на розвиток будівельної галузі. Економіка та підприємництво. 2022. № 1 (124). С. 57–60. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/1_2022/11.pdf.

2. Паламарчук О.М., Петришина С.В. Будівельна галузь України: стан та прогнози. Економіка та суспільство. Випуск 51. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>.

3. Котар І.В. Стратегія сталого розвитку будівельного бізнесу. Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць, категорія «Б», м. Київ, 2025. №1 (284). С.110–116. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15109289>.

4. Державна служба статистики України. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>

5. Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Соловій С.Б., Вівчарук О.М. Інвестиційна стратегія розвитку виробничої діяльності підприємств в умовах циркулярної економіки. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. Київ, 2024. №11 (282). С.38–46.

6. Структура будівельних робіт за видами у 2023 році: <https://fima.org.ua>

7. Впровадження цифрових технологій у будівництві: <https://gmk.center>

8. Прогноз розвитку будівельної галузі на 2025 рік: <https://gmk.center>

2. Palamarchuk, O., & Petryshyna, S. (2023). Construction industry of Ukraine: current state and forecasts. *Economics and Society*, 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>

3. Kotar, I. (2025). Strategy for sustainable development of the construction business. *Formation of Market Relations in Ukraine*, 1(284), 110–116. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15109289>.

4. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Vasylichak S.V., Zhidiak O.R., Solovii S.B., Vivcharuk O.M. (2024). Investment strategy for the development of production activities of enterprises in the conditions of the circular economy. *Formation of market relations in Ukraine: coll. of science works Kyiv, No. 11 (282)*. P.38–46.

6. Financial and Investment Management Association. (2024). Structure of construction work by type in 2023. URL: <https://fima.org.ua>.

7. GMK Center. (2024). Implementation of digital technologies in construction. URL: <https://gmk.center>.

8. GMK Center. (2024). Forecast of construction industry development for 2025. URL: <https://gmk.center>.

Дані про автора**Котар Ігор Вікторович,**

аспірант, Державний університет економіки і технологій

e-mail: kotar.igor.v@gmail.com<https://orcid.org/0009-0001-5906-9956>**Data about the author****Ihor Kotar,**

Postgraduate Student State University of Economics and Technology

e-mail: kotar.igor.v@gmail.com

УДК 339.332:658.8:330.526.33:004.832.28

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16409192>

КРАМЧЕНКО Р. А.

Управління збутом у торговельних підприємствах в ринкових умовах

Предметом дослідження є управління збутом у торговельних підприємствах в ринкових умовах.

Метою дослідження є визначення змісту категорії управління збутом торговельних підприємств в ринкових умовах.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті дано визначення поняття «управління збутом». Наведено важливі фактори успіху торговельного підприємства у сфері збуту, окреслено заходи мерчандайзингу. Визначені проблеми управління збутом у підприємствах в ринкових умовах.